

تحقق چشم انداز رشد اقتصادی جهان در معرض تهدید بنگاه های زامبی^۱

با توجه به گرفتار شدن اقتصاد جهانی در تله رشد پایین، درک عوامل تضعیف کننده رشد اقتصادی به ویژه عوامل کندکننده رشد بهره‌وری بیش از پیش ضرورت می‌یابد.

مطالعه جدید انجام شده توسط سازمان OECD در اول فوریه ۲۰۱۷ نشان می‌دهد که دینامیک مذکور تا حدی توسط افزایش ماندگاری بنگاه های زامبی توضیح داده می‌شود. بنگاه های زامبی، بنگاه هایی هستند که قاعدتاً می‌باید بدلیل ناکارآمدی از بازار رقابتی خارج شوند ولی بدلیل ضعف سیاست ها و اعتبار دهندگان، در بازار ماندگار شده‌اند.

در شرایط کنونی یکی از ریسک های اساسی در اقتصاد کشورها این است که بنگاه های زامبی موجب متوقف شدن فرآیند تخریب خلاق، حذف فرصت های رشد برای بنگاه های سالم و فراهم نمودن شرایط برای کساد اقتصاد کلان، مشابه آنچه در دهه ۱۹۹۰ در ژاپن اتفاق افتاد، می‌شوند.

در تعدادی از کشورها، عمده منابع بهره ور در اختیار بنگاه های زامبی قرار دارد. بنگاه های زامبی بنگاه های با قدمت بالا هستند که به دلیل دارا بودن معضل ها و مسائل ساختاری، پرداخت بهره وام های دریافتی توسط آنها با مشکلاتی همراه است. تعداد این بنگاهها از نیمه سال ۲۰۰۰ در بین کشورهای جهان رو به افزایش گذاشته است. در تحقیق انجام شده توسط OECD در مورد بنگاه‌های زامبی با قدمت ده سال و بالاتر و دارای نسبت پوشش بهره^۲ بالاتر از یک به مدت بیش از سه سال متوالی، مشخص شده است که به عنوان نمونه در ایتالیا سهم انباشت سرمایه در بنگاه های زامبی از ۷٪ در سال ۲۰۰۷ به ۱۹٪ در سال ۲۰۱۳ افزایش یافته است. این اتفاق از این حیث مشکل زاست که بنگاه های زامبی می‌توانند بازارها را تصاحب کرده و بهره‌وری صنعت را از طریق متورم سازی دستمزدها در قیاس با بهره‌وری و کاهش قیمت های بازار، کاهش دهند و در نتیجه به مانعی برای ورود و توسعه بنگاه های سالم تر به ویژه بنگاه های تازه تبدیل شوند. در مقابل بنگاه های بالقوه غیر زامبی در برابر شوک های بازار و اختلالات ایجاد شده توسط زامبی ها، از ورود به بازار امتناع کرده و بنگاه های سالم موجود هم تمایلی به انجام طرح های توسعه نخواهند داشت.

تجزیه و تحلیل های اقتصادی نشان می‌دهد که با غوطه ور شدن بیشتر سرمایه صنعتی در بنگاه های زامبی، بنگاه های غیر زامبی سرمایه گذاری کمتری در مقایسه با دیگران انجام می‌دهند. اما داستان صرفاً به این موضوع منتهی نشده بلکه تراکم بی‌قواره و بدون تناسب زامبی‌ها موجب جلوگیری از رشد بیشتر بنگاه‌های بهره‌ورتر می‌شود که به نوبه خود آهسته‌تر شدن تخصیص بهینه منابع موجود، بهره‌وری و رشد بهره‌وری عوامل (MFP^۳) را در پی دارد.

^۱ - Zombie Firms

^۲ نسبت سود قبل از بهره و مالیات به هزینه بهره بنگاه

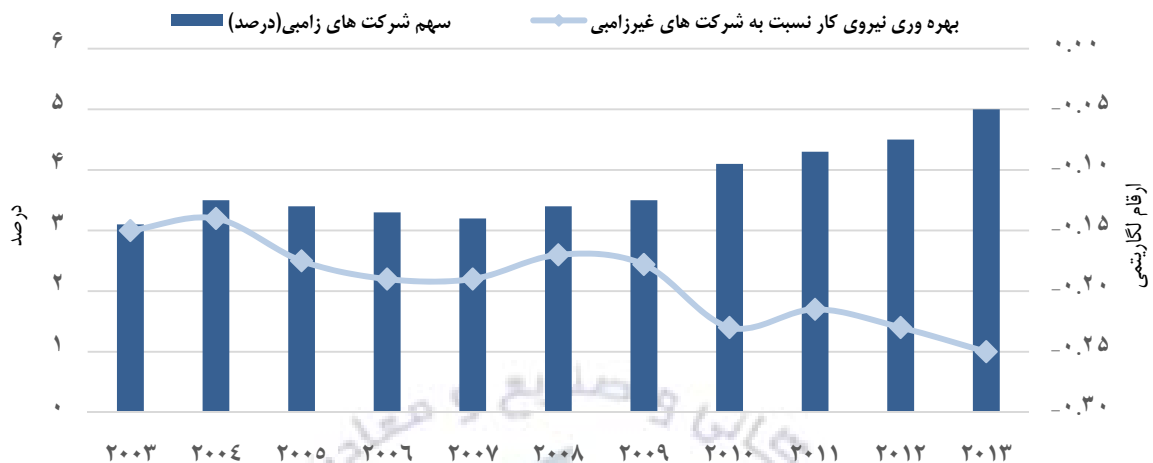
^۳ - Multi Factor Productivity

معاونت بررسی های اقتصادی

افزایش سهم بنگاه های زامبی در ۸ کشور عضو OECD در عین کاهش بهره وری در بازه زمانی ۲۰۱۳-۲۰۰۳ در نمودار (۱) نشان داده شده است.

نمودار ۱- ظهور شرکت های زامبی (به طور متوسط در ۸ کشور عضو OECD)

منبع: OECD

افزایش تراکم بنگاه های زامبی از دو کانال بر محدود شدن پتانسیل رشد کشورهای OECD منجر می شود: تضعیف سرمایه گذاری کسب و کار و تضعیف رشد بهره وری عوامل. به عنوان مثال شبیه سازی های انجام شده نشان داده که سهم سرمایه بنگاه های زامبی از سطوح قبل از بحران ها، رشد نکرده است:

- سرمایه گذاری یک بنگاه غیر زامبی در ایتالیا می تواند ۶٪ بیشتر از ارقام سال ۲۰۱۳ باشد.
- در صورت تخصیص بهینه تر سرمایه ها، رقم تجمعی بهره وری عوامل تولید در ایتالیا و اسپانیا می تواند به ترتیب بین ۰.۷٪ تا ۱٪ بالاتر باشد. این در حالی است که طی دهه گذشته عملاً بهره وری عوامل تولید از پتانسیل رشد این کشورها، حذف شده است.

در برخی از کشورها منشا بروز اینگونه مشکلات به ضعف رژیم های پرداخت دیون و کند بودن اصلاحات بازار محصول نسبت داده می شود. تجربه نیز نشان داده که افزایش مطالبات غیر جاری با افزایش ماندگاری و دوام بنگاه های زامبی در بازار، وابستگی و ارتباط مستقیمی دارد. با این حال ماندگاری بنگاه های زامبی به علت امساک و مدارای شبکه بانکی و پافشاری برای اقدامات سیاستی پشتیبانی از بنگاه های SME، استمرار می یابد.

انجام اصلاحات در زمینه های مذکور نه تنها به تجدید رشد بهره وری کمک خواهد نمود بلکه لازم است این اصلاحات با اصلاحات فعال و خوب طراحی شده بازار کار هم همراه شود تا نتیجه مورد نظر را بدنبال داشته باشد. همراهی سیاست های بازار کار در رابطه با برگرداندن نیروی کار بنگاه های خارج شده به بازار کار، به بهبود اثر بخشی سیاست های مذکور کمک خواهد نمود.

معاونت بررسی های اقتصادی

طبقه بندی صحیح بنگاهها برای بررسی امکان بازسازی بنگاههای قادر به تجدید قوا و ورود مجدد آنها به بازار، ضمن طراحی درست سیاست های خروج از بازار و رژیم های اثر بخش ورشکستگی، از اقداماتی است که از تحمیل ناکارآمدی بنگاههای زامبی به اقتصاد کشورها و جلوگیری از پویایی و رشد بهره وری در آنها، ممانعت خواهد کرد.

مجموع مطالب فوق در رابطه با لزوم تغییر رویکردهای سیاستی در مورد بنگاه های زامبی و تاثیرات آن بر بهبود رشد بهره وری کل عوامل از طریق کانال های گوناگون در شکل (۱) نمایش داده شده است.

شکل ۱- نحوه اثر گذاری اصلاح سیاست ها در رابطه با رفتار با بنگاه های زامبی بر رشد بهره وری در اقتصاد

